

je paznik TNP menda opozoril centralo na Bledu, da naj bi helikopter peljal za planinsko društvo več materiala, kot je bilo dogovorjeno in dovoljeno, zato so prevoze prepovedali, ko je bilo še lepo vreme, ko pa so jih spet dovolili, se je jesensko vreme za dolgo časa tako poslabšalo, da helikopter ni mogel leteti, zaradi česar je bilo planinsko društvo močno oškodovano.

Ob tem se je izkazalo, da je med drugim sporno helikoptersko vzletišče v dolini Krme, zato so se predstavniki planinskih društev, Planinske zveze Slovenije, Triglavskega narodnega parka in Letalske enote policije dogovorili, da bo odslej edino vzletno mesto v Triglavsko pogorje iz »doline« izpred vojašnice na Rudnem polju, kjer bodo postavili skladišče za material, ki ga bodo društva pripeljala po lepi asfaltirani cesti do tja in od tod s helikopterjem do svoje kočice.

Lepo je ta del razprave končal **Janez Duhovnik**: novosti se pri nas težko uveljavijo, ko pa se, pravimo, da brez tega ne gre.

Ob ugotovitvi **Lojzeta Anzelca** iz Zasavja, da je bila letošnja poletna planinska sezona po številu obiskovalcev sicer dobra, vendar ni bil temu ustrezen tudi finančni učinek, so člani upravnega odbora PZS predlagali, da bi vsaj še oktobra v prihodnje ostale odprte vsaj nekatere planinske kočice ob najbolj obiskovanih poteh in pod najbolj obiskovanimi gorami, ki pa bi bile zelo skromno oskrbovane in bi bilo v njih mogoče prenočevati le z lastnimi rjuhami; o kočah, ki bi bile odprte tudi še pozno jeseni, bi planinsko javnost obveščali v medijih. Šolsko ministrstvo bo Planinska zveza opozorila na množični obisk učencev in dijakov ob športnih dnevih in ponudila dodatno sodelovanje pri planinskem izobraževanju.

V HIMALAJI STA BILI LETOŠNJO JESEN DVE SLOVENSKE ODPRAVI

USPEH NA MENLUNGTSEJU, NEUSPEH NA ANAPURNI

MARJAN RAZTRESEN

»Ne zgodi se prav pogosto, da bi se hkrati dve slovenski odpravi vrnili v domovino iz najvišjega pogorja sveta,« je v petek, 13. novembra (ni bilo dokazano, da bi bil nesrečen dan), na ljubljanskem letališču Brnik dejal predsednik Planinske zveze Slovenije **Andrej Brvar**, ko je na tiskovni konferenci pozdravljajal mini in maxi odpravo iz Nepala. Vrnila se je glavnina velike odprave na Anapurno I., himalajski osemtisočak, ki jo je vodil **Tone Škarja**, in mini odprava na sedemtisočak Menlungtse, v kateri sta bila plezalca **Andrej Štremfelj** in **Marko Prezelj** ter zdravnik **dr. Žare Guzej**. Obe sta imeli velike načrte: prva naj bi k zbirki slovenskih vzponov na osemtisočake dodala predzadnji vrh, druga naj bi med prvopristopnike na kakšno zares visoko himalajsko goro malone zadnji zgodovinski trenutek vpisala Slovence, majhen narod nekeje pod Alpami, ki je postal velik celo v Himalaji. Prva odprava se je vrnila praznih rok, brez osemtisočaka, druga okronana s popolnim uspehom: že zdaj, komaj nekaj tednov po vzponu, so v svetovnih alpinističnih krogih skoraj prepričani, daje prvenstveni vzpon na Menlungtse letošnji največji alpinistični dosežek v Himalaji in s tem kajpada eden od letošnjih največjih na svetu nasploh.

HITER START NA ANAPURNI

Velika odprava na osemtisočak Anapurno (8091 m), ki je štela 14 članov in ki je odšla iz

Ljubljane na pot 19. septembra, je imela več kar velikih ciljev: ponovila naj bi med drugim Britansko smer, ki so jo Angleži prvi preplezali leta 1970, na klasičen način, preplezala naj bi prvenstveno smer po zajedi desno od Britanske ali direktno varianto po razu stebra. Če bi naši plezalci prišli na vrh gore, bi bil to trinajsti, predzadnji osemtisočak, na katerega bi se povzpeli slovenski alpinisti, prihodnje leto, ob 100-letnici organiziranega slovenskega planinstva, pa bi priplezali še na zadnjega iz serije osemtisočakov, na K-2, in tako kljub poznemu startu v Himalaji kompletirali serijo svetovnih osemtisočakov. Ker je bil na odpravi tudi **Viki Grošelj**, ki v svoji akciji »8000 plus« kompletira isto serijo, bi bil to zanj deseti osemtisočak. V Komisiji za odprave v tuja gorstva so se seveda s preudarkom odločili za Britansko smer na to goro: če naj bi bil dosežen najboljši

uspeh, bi odšli na pot le najbolj izkušeni slovenski alpinisti; vendar je bilo na odpravi šest mladih alpinistov, ki doslej še niso bili v himalajskem pogorju: na tej odpravi naj bi pridobili izkušnje na najvišjih višinah, da bi lahko prihodnje leto kandidirali za odpravo na drugo najvišjo goro sveta, na K-2 (8611 m), ki bo to leto glavni cilj slovenskega odpravarstva. Zato so se odločili, da je bila odprava bistveno večja, kot bi bilo normalno za sedanje razmere v svetovnem odpravarstvu.

Pet dni po odhodu iz Ljubljane se je 14 članov odprave že vozilo iz Katmanduja po cesti proti Pokri, do koder je sicer le okoli 200 kilometrov, vendar je vožnja trajala kar ves dan, naslednjih pet dni pa je trajal dostopni marš do baznega tabora za vzhodno moreno ledenika Modi (ali Anapuma) na nadmorski višini 4050 metrov. Še isti dan so na prijetni travnati ravnici postavili bazni tabor, že naslednji dan pa na vrhu skalnatega pomola tisoč višinskih metrov višje prvi višinski tabor. Samo tri dni pozneje so 550 višinskih metrov višje postavili začasni tabor, kjer naj bi predvsem puščali opremo, namenjeno proti vrhu gore, že 4. oktobra, se pravi samo dva dni pozneje, pa so postavili drugi višinski tabor na višini 5900 metrov na grebenu, ki se kot steber tisoč metrov višje nasloni na zgornje pobočje južne stene.

To so slovenski alpinisti naredili sami: dokler šerpe, višinski nosači, ne opravijo predpisanih molitev in ne blagoslovijo tabora, gore in smeri, po kateri bodo plezali, se ne podajo na goro. Ko se je 5. oktobra to zgodilo, so se v akcijo vključili tudi šerpe.

POLŽEVA HITROST NAPREDOVANJA

Naslednjih pet dni so postopno napredovali proti grebenu in po njem. Na vzpon direktno po žlebu mimo grebena zaradi nevarnosti lednih podorov ni bilo mogoče misliti. Za kaj takega je primeren le alpski način. Tam pa so naši plezalci prišli do nenavadne ledene in snežene pokrajine: znašli so se med gobami in cvetačam podobnimi prhkimi lednimi in snežnimi tvorbami, na ostrem grebenu, med gobami gnilega ledu in snega na nadmorski višini 6400 metrov. Poleg tega je začelo še močno snežiti. **Vanja Furlan** in **Robert Supin** sta se takrat znašla v drugem višinskem taboru in sta morala zaradi plazov ostati tam v šotoru štiri dni; neprenehoma sta odmetavala sneg, da ju ni skupaj s šotorom pokopala debela bela odeja. Na nadmorski višini 5600 metrov je takrat zapadlo 80 centimetrov, na višini 6000 metrov poldrugi meter snega. To sneženje je ustavilo tudi alpski vzpon francoske naveze in jo prisililo k umiku, pri katerem se je smrtno ponesrečil alpinist **Pierre Beghin**, drugi član naveze pa je potem

v treh dneh sam sestopil v dolino in v slovenski bazni tabor.

Do 17. oktobra so slovenski alpinisti prišli samo do višine 6600 metrov - pravzaprav malo glede na to, da so skoraj do te višine prišli že deset dni prej. Na teh 6600 metrih so postavili oporišče, skladišče ali celo tretji višinski tabor, iz katerega sta dva dni pozneje odšla **Viki Grošelj** in **Stipe Božič**, nekoliko za njima pa še **Matjaž Jamnik** in **Benjamin Ravnik**, vendar so se vsi zaradi nemogočih lednih in snežnih razmer obrnili. Naslednja dva dni sta tod poskušala tudi **Iztok Tomazin** in **Filip Bence**, prišla le sto višinskih metrov višje in ocenila, da s takšno hitrostjo napredovanja ne bodo nikoli priplezali do vrha. To je pomenilo, da tod nima smisla več plezati, zato so sklenili, da v Britanski smeri prenehajo plezati in naslednje dni poskušajo nekoliko bolj na desno v steni priti po južni steni na dolg, a tehnično ne preveč zahteven vzhodni greben, po katerem bi nemara le lahko prodrli na vrh. Te možnosti sta se najprej lotila Grošelj in Božič, ki so jima pomagali šerpe, potem pa ob neuspelem prvem poskusu (tudi zaradi obilnih snežnih padavin) še Grošelj in Tomazin.

RAZOČARANI PLEZALCI

Odprava je tedaj pravzaprav začela razpadati: komajda je še kdo videl kakšen smisel nadaljevati pot, ki očitno ni peljala nikamor. Najprej je odnehal Stipe Božič, ki so ga doma v Splitu čakale obveznosti in se je moral vrniti. Nato sta 24. oktobra zaradi bolezni zapustila odpravo Bence in Supin, prvi zaradi ledvičnih, drugi zaradi želodčnih težav. Dva dni pozneje so **Miha Kajzelj**, **Benjamin Ravnik**, **Matjaž Jamnik**, **Uroš Rutar** in **Slavko Rožič** sporočili vodstvu odprave, da bodo naslednji dan zapustili odpravo, ker ne vidijo nobenega smisla v nadaljnjih prizadevanjih, **Vanja Furlan** pa je sklenil oditi zaradi omrznjenega prsta. Napovedani dan so zjutraj res odšli iz baznega tabora.

Kot je zapisal vodja odprave Tone Škarja, se je isti dan popoldne pri pospravljanju drugega višinskega tabora pokazalo, kako ogromno snega je zapadlo v višinah: vsaj en teden bi moralo miniti v lepem vremenu, da bi razmere na položnem ledeniku postale znosne za hojo, na strmih do grebena pa dovolj vame za plezanje. Tako je dokončno odpadla še zadnja možnost za vzpon na vrh in dan pozneje, 28. oktobra, so bazni tabor zapustili še preostali člani odprave, tako da je do 1. novembra ostal le Viki Grošelj, da je organiziral transport opreme v dolino. Le nekaj dni pozneje je večina članov odprave odšla iz Katmanduja; ostala je le peščica alpinistov, ki so pospravili, vskladiščili ali pripravili za prevoz opremo, izplačali šerpe, napisali potrebna poročila nepalskim oblastem

Menlungtse (7181 m) z vrisano prvenstveno smerjo Štremfelja in Prezlja; s trikotnikom je označen njun bivak na višini

in ministrstvu za turizem vložili prijavo za slovensko žepno odpravo na Anapurno, se pravi na isto goro, leta 1994.

V prvi oceni odprave, ki jo je podpisal vodja Tone Škarja, je rečeno, da se na tej odpravi in v tej smeri ni nihče od naših alpinistov odločil za alpski način plezanja. »Verjetno je na takšno razpoloženje precej vplivala nesreča Francozov, čeprav tudi brez nje najbrž ne bi bilo nič drugače,« je zapisal vodja, ki ni pozabil omeniti, da na odpravi ni bilo poškodb, lažje pa so zboleli le štirje alpinisti. »Glede Anapurne lahko zaključimo,« je zapisal ob koncu prvega poročila, namenjenega predvsem novinarjem na prvi tiskovni konferenci po vrnitvi na letališču Brnik, »da uspe manj kot 30 odstotkov odprav in da na dva zmagovalca pride ena smrtna nesreča. S pobočij Anapurne smo se vrnili s potrebnimi izkušnjami, da bomo imeli čez dve leti več možnosti za dokončanje te velike pustolovščine.«

PREPLEZANI DEVIŠKI GORI

Mnogo uspešnejša od te je bila mini odprava, ki je odšla skoraj neopazno na pot zadnje septembrske dni, prispela v Katmandu v Nepal 28. septembra, odpotovala dva dni pozneje z avtobusom v Tibet, ki je zdaj pod kitajsko upravo, se naslednji teden s obveznimi kitajskimi spremljevalci cijazila s terenskimi vozili in naposled po dolini Menlung prispela do baznega tabora na nadmorski višini 4600 metrov. Tri dni so trije slovenski gorniki iskali najprimernej-

šo pot do vznožja jugovzhodne stene Menlungtseja, deviške 7181 metrov visoke gore, enega od najvišjih sedemtisočakov na svetu, na katerem še ni stala človeška noga, potem pa sta Štremfelj in Prezlj od 11. do 13. oktobra opravila aklimatizacijski vzpon na neimenovan in po dosegljivih podatkih še neosvojen vrh, visok 6301 meter, severovzhodno od Menlungtseja. Ta vrh sta si izbrala zato, ker leži točno nasproti jugovzhodne stene Menlungtseja, po kateri sta nameravala splezati na vrh gore. Žal pa je bilo vse tri dni, ko sta plezala, slabo vreme in »svoje« stene nista niti videla. Na tem vzponu ju je spremljal tudi dr. Guzej do višine 5600 metrov, dvesto višinskih metrov nižje so postavili šotor, v katerem so prespali, nato pa sta plezalca splezala na vrh gore.

Le pet dni po tem, ko sta stala na aklimatizacijski gori, sta se Štremfelj in Prezlj poskusila z goro, zaradi katere sta prišla v Tibet. Dne 18. oktobra sta kmalu po polnoči vstopila v njeno jugovzhodno steno, že pred šesto uro zjutraj priplezala do luknje v seraku sredi stene in tam na nadmorski višini 6150 metrov postavila šotor, kuhala in počivala do desetih dopoldne, nato pa nadaljevala plezanje. Vendar ju je ustavilo močno sneženje in sta morala zgodaj popoldne odnehati. Iz stene sta pobrala vso svojo opremo in se vrnila v pomožno bazo, naslednji dan pa skupaj z dr. Guzejem v bazni tabor.

Dva dni pozneje se je vreme izboljšalo, izkoristila sta ta vremenski preobrat in spet odšla v pomožno bazo, naslednji dan zgodaj zjutraj do luknje, kjer sta pred dnevi že bivakirala, tam spet postavila šotor, 23. oktobra, naslednji dan, nadaljevala vzpon, morala zaradi orkanskega vetra čakati, ob pol štirih popoldne prišla na sedlo, ki je ogromna uravnava na višini 6900 metrov, in od tod ob pol sedmih popoldne kot prva človeka stopila na vrh deviške gore.

CENA ZA GORO: 30000 DOLARJEV

Vendar se ju je gora hotela otresti: s severne strani je bil na grebenu pravi orkan, tako da sta bila na vrhu zaradi vetra, pozne ure in hudega mraza le pet minut. Nato sta zdrvela navzdol in ves čas prosto sestopala, le zadnje štiri raztežaje (po 90 metrov) pred bivakom sta se spustila ob vrvi. V bivak, v svojo luknjo v seraku, sta prišla že naslednji dan ob dveh po polnoči, ob osmih zjutraj po počitku in spanju nadaljevala sestop, popoldne prišla na moreno pod steno, popoldne skupaj z zdravnikom, ki ju je čakal in imel z njima vse dni brezžično zvezo, pospravila pomožno bazo in vsi štirje - pri zadnjem opravilu jim je pomagal šerpa - so 24. oktobra zvečer prišli v svoj bazni tabor.

Od naslednjega dne do 3. novembra so potem člani majhne odprave s spremljevalci hodili,

jezdili in se vozili do meje med Tibetom in Nepalom, vsi trije pa so bili na koncu koncev 5. novembra v nepalskem Katmanduju, kjer so se sestali s svojimi slovenskimi alpinističnimi tovariši, ki so prišli s pobočij Anapurne.

Ko je Andrej Štremfelj, vodja te mini odprave, ocenjeval plezalski dosežek na Menlungtseju, je zapisal, da je bila odprava nedvomno zelo uspešna. »Kljub razmeroma velikim stroškom,« je napisal, »saj je stala 30 000 ameriških dolarjev - za tri člane -, ni bila draga. Zasnovana in izvedena je bila na moderen način, z majhno skupino in plezanjem na alpski način, kar vse močno znižuje stroške in daje dosežku višjo ceno - predvsem mednarodne strokovne javnosti. Vzpon je imel popolnoma ledni značaj in ga je mogoče primerjati s Slovenskim stebrom na Šiša Pangmi.«

Kot je na tiskovni konferenci takoj po vrnitvi dejal na brniškem letališču Andrej Štremfelj, se je Menlungtseja doslej najresneje lotilo pet odprav, vendar podvig ni nobeni uspel, ker ta gora nima šibkih točk, nima lahke smeri, po kateri bi bilo mogoče priti na vrh. Posebej je poudaril, da pri nas vzponi na gore, ki so nižje od 8000 metrov, niso posebno cenjeni, v tujini pa znajo dati težo tudi takšnim težavnim goram.

K-2 ZA 100-LETNICO SPD-PZS

Viki Grošel je šel na pot v Himalajo, da bi priplezal na svoj deseti osemtisočak na svoji akciji »8000 plus«. »Toda čeprav mi to zdaj ni

uspelo,« je dejal po vrnitvi, »s tem nikakor ni ogrožen moj projekt. Od leta 1984 sem praktično dosegal same pozitivne rezultate, zato je že po verjetnostnem računu moral priti neuspeh. Vremenski pogoji so bili taki, da pač ni šlo, vendar bomo vsekakor še poskusili.«

Slovenska odprava na Anapurno, na kateri naj bi se prvič kalilo šest mladih alpinistov, ki doslej še niso bili v najvišjem pogorju sveta, pač pa skoraj vsi že v južnoameriških Andih, kjer so plezali okrog 6000 metrov visoko, ni bila uspešna. Marsikdo je kar precej razočaran zaradi tega: preveč smo bili navajeni samih velikih uspehov naših alpinistov.

Odprava je odšla na predzadnji osemtisočak, na katerem še niso bili slovenski alpinisti. Prihodnje leto, ko bo slovenska planinska organizacija proslavljala 100-letnico svojega delovanja, naj bi splezali še na K-2 in ob tem slovenskem planinskem jubileju kompletirali serijo. Ali še obstajajo kakšne možnosti, da bi se to zgodilo prihodnje leto?

»Ni smiselno, da bi na vsak način hoteli priti na vseh 14 osemtisočakov prav do konca leta 1993,« pravi Tone Škarja. »Leta 1993 bo najpomembnejša slovenska odprava na K-2, za leto 1994 pa smo ob sedanjem bivanju v Katmanduju že vložili prijavo za znova plezanje na Anapurno, kamor bo po vsej verjetnosti odšla mini odprava. Na koncu koncev ni pomembno, ali bo slovenski alpinizem zaokrožil serijo osemtisočakov ob stoletnici ali ob stopnji obletnici slovenske planinske organizacije.«

Kam sodi klub Vertikala?

Predsedstvo Planinske zveze Slovenije je konec avgusta prejelo prošnjo Alpinističnega kluba Vertikala iz Zgornjih Pirnič pri Medvodah za sprejem v članstvo Planinske zveze Slovenije. Predsedstvo PZS se ni moglo odločiti, ko je prejelo to prošnjo, saj je to prvi primer, da za sprejem ne prosi planinsko društvo, ampak klub, ki se ukvarja samo z alpinistično in plezalno dejavnostjo in ki je bil ustanovljen letošnjega 7. maja. V pravilih tega kluba je namreč določeno, da ima namen razvijati in širiti alpinistične in plezalne dejavnosti ter vzgajati vrhunske športnike na tem področju.

Na različnih ravneh Planinske zveze Slovenije so bile ob tej prošnji široke razprave, na katerih so v glavnem ugotovili, da bi bilo treba sprejeti nov statut PZS (kar bi bilo možno šele na prvi naslednji redni skupščini PZS spomladi leta 1994), s katerim bi bilo določeno, da so lahko člani PZS društva, klubi in organizacije, ki le delno opravljajo dejavnosti, ki so skupne za planinsko organizacijo. Ob tem bo treba določiti tudi to,

pod katerimi pogoji je društvo lahko član PZS. Zdaj je namreč v slovenski planinski organizaciji kar precej planinskih društev, ki ne opravljajo nobene planinske naloge širšega pomena, saj je vsa njihova dejavnost le organiziranje nekaj izletov letno - ali pa še to ne.

Tako je upravni odbor PZS na svoji oktobrski seji sprejel sklep, da obravnavanje prošnje Alpinističnega kluba Vertikala za sprejem v članstvo PZS odložijo do sprejema novega statuta PZS, ker sedanji statut ne dovoljuje včlanjevanja klubov, ampak samo planinskih društev. Hkrati pa je upravni odbor PZS klubu Vertikala priporočil, naj sodeluje z alpinističnimi odseki planinskih društev ter s Komisijo za alpinizem in Komisijo za odprave v tuja gorstva pri PZS.

Ob tej razpravi je predsednik PZS **Andrej Brvar** dejal, da ne bi želel, da bi bil upravni odbor PZS v enaki vlogi, kot je bilo nekdanje Slovensko planinsko društvo, ki je povzročilo ustanovitev Turistovskega kluba Skala.

Pa je vendarle postal: klub Vertikala je že ustanovljen.